

G. de Bornelh i P. Cardenal i ell dubta de la lliçó ms., però Appel no hi està d'acord, i així com així aquest *escauzir* va passar al nostre antic *escosir*, veg. *COSIMENT*, i al gallo-italià, veg. *REW KAUSJAN*, potser més probable. 3) Oc. ant. *escavin*=fr. *échevin*, magistrat municipal i judicial que fou reemplaçat pel *prévôt* (i que estava encarregat de «fer l'assaig del pa», segons el *Cartulari de Limoges, PSW*).

I en definitiva tampoc no tenim dret a eliminar la possibilitat que l'*escaujar* d'aquesta vall arxi-arcaica, lluny de ser una forma contaminada, ens hagi servat la memòria de la variant occitana més antiga, i que per tant constitueixi en romànic l'única peça fonètica de convicció de l'ètimon **CAL-ICARE*, que com hem vist és el que millor se sosté des del punt de vista cèltic. Ni la possibilitat d'un ètimon **AEQUALICARE* com el que he proposat a *GALGAR*, que sembla ser el germà hispànic del fr. *jauger*.

¹ Només el recull *AlcM*, sense indicar font, i accentuant *Alòs*, ço que hauria de ser *Alòs* de Balaguer, vora el Segre, 30 km. al NE. de Balaguer i molt lluny de França, però suposo que vol dir *Alòs d'Isil* (capdamunt de la Vall d'Aneu i a la frontera francesa), únic dels dos pobles que fou visitat pels autors de l'*AlcM* (segons el mapa del vol. I). — ² Suposen que des d'això hauria passat a significar 'vara' («Rute»), i admeten que, partint d'aquí, hauria esdevingut «bâton pour mesurer» (significat no documentat fins a 1690, *FEW*, 11a49), per a la qual cosa es basava Horning en accs. com 'palanca' en patuosos moderns, però això només és d'una petita zona cap al Moselle (com es veu pel mateix *FEW*, 11a 58); si bé a Horning, que era l'especialista del lore-nès, li feia un gran efecte. Altres significats ja s'acosten molt menys al de 'vara' i també són força més tardans que el bàsic de *jauger* i *jauge*: «cheville de fer dans la charrue ---» [1386 i 1873]; «marque du niveau d'une rivière» (picard, 1438). — ³ Wartburg i Frings proven d'eliminar aquest obstacle per vies diferents: aquell mitjançant una suposició morfològica ben forçada; aquest atribuint al fràncic un **GALGA* fundat en una variant dialectal minoritària, que consta només en alguns parlars del Rin i d'Holanda. — ⁴ Cf. *RLiR* xvii, 180 (nota el valor de la qual ignoro).

«*Escauma*» (*AlcM*), cal llegir segurament *escaume* m. i entendre 'escon' o 'peça de fusta o de llenya destinada a fer escons o bigues' (*SCAMNUM*): la forma *escaunas* del doc. de Limós no prova la -a perquè és just del límit entre -AS > -es i -AS > -as i pot ser ultracorrecció (potser merament gràfica); en cap dels tres passatges citats no hi ha res per fer creure que sigui femení ni res referent a bótes (quant menys a dogues!).

Escaure, V. *caure* *Escaussolar* (corregir la cacografia *escaussolar*, cf. la pron.), va amb *escaucellar* i *escocellar* (*LleuresC*, 352), i aquesta -o- per tant confirma la relació etimològica, que llavors vaig intuir, amb *cossol(s)*

+*Escaüta* 'escaiença' o més aviat 'troballa per atzar, per escaiença': «preter aventuras sive *eschautas*, quas nobis retinemus» (doc. de Vic, de 1259, CaCandi, *MiscHiCat*. II, 444); cf. *escaure*, § 3 (*AlcM*) 'encertar, ensopegar' (avui ross. i de Camprodon); l'antic part. de *caure* era *caüt*, *caüta* (cf. fr. mod. *chute*, compromís entre el regular *cheüe* i l'antic *cheoite* -ECTA), i per a la gènesi morfològica d'aquesta forma participial, encara general en les *VidesR*, veg. el vol. I, p. 65, d'aquestes (notes sobre *caure* i *collir*), i *LleuresC*, § 55.

Esceber, grafia inexistent: «ultracorrecció» (*AlcM*) solament escauria a la grafia *sceber*, que hauria valgut més anomenar «absurda» que «incorrecta».

Escavallar, V. *cavall* *Escavim*, *escavimar*, *escatò*, *escavonar*, *escavutxar*, V. *cavar* (*E*)*scelerat* o *celerat*, llatínisme rar en català (antic) per *sceleratus* 'malvat' *Escellar*, V. *cella*

ESCENA, pres del ll. *scaena* 'escenari', 'teatre', i aquest, del gr. *σκηνή* 'cabana', 'tenda', 'escenari'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv. (*scena*), Lab. 1839 (*escena*).

Per al problema de la *ae* llatina (que sembla ser més que una mera grafia), veg. Ernout-M., s. v. La cita que es dona de Genebreda (fi S. xiv) no conté més que un mot llatí, no català.

DERIV.: *Escenacle*. *Escenari* [1868, *SLitCosta*].¹ *Escènic* [1839, Lab.; Genebreda només com a adj. grec de les prostitutes que van per les tendes dels soldats]. Ja en una trad. (fi S. xiv) «de ta volentat a aquests jangladors e factors de jochs *scèniques* tu no has volgut que stiguén en la ciutat», d'un original llatí que porta «histrionibus et *scenicis* --- patere noluisti» *BABL* vii, 253.

CPT.: *Escenificar*; *escenificació*. *Escenografia*; *escenògraf* (tots dos Lab. 1839), *escenogràfic*. *Escenopogia*. *Prosceni*, gr. *προσκήνιον*.

¹ Pres de l'it. *scenario*, que en aquest sentit ja s'usava almenys a la fi del S. xviii (Alberti di V.), d'on també el fr. *scénario* [1841, cast. 1843]. En català figura ja en les acotacions de les obres d'I. Iglésias, però no sé si en les de Pitarra; en tot cas sembla que no en les *Gatades*, on sempre diu «lo *teatro* representa ---» (*Bot. de la Ll.*, ed. de les *Gatades* I, 9, 83; II, 237, etc.), o la *escena* representa --- (II, 365); *al mitx de la escena se veurà* --- (I, 84), «pedrissos al voltant de la *escena*» (*Los Hèroes* ---).

ESCEPTIC, pres del gr. *σκηπτικός* 'que observa sense afirmar', 'escèptic', derivat de *σκέπτομαι* 'jo miro', 'observo'. □ 1.^a doc.: 1839, Lab.

DERIV.: *Escepticisme* [Lab. 1839].

²⁵ *Esciatèric*, derivat savi del gr. *σκιαθής* 'rellotge de sol', cpt. de *σκιά* 'ombra' amb *θηρᾶω* 'jo caço, persegueixo, capturo'. Altre cpt. de *σκιά*: *esciografia*, -gràfic.

⁶⁰ *Escient* (*scient*), pres del ll. *sciens* 'el qui sap', part.